

הסכם זוגיות משותפת

הרב אביגדור הנמן

קידושין כדת משה וישראל אינם מוגדרים רק במושגים של שותפות.

בשותפות הצדדים מגדירים את תנאי השיתוף, ואילו בקידושין יש תחומים שבהם הדברים נקבעים בלא התחשבות בדעת בני הזוג.

בכל שותפות אם חרג שותף אחד מן הכללים, רשאי שותפו למחול לו על חריגה זו. ואלו בקידושין יש מקרים בהם ההלכה מחייבת את פירוק השותפות גם בניגוד לדעת שני הצדדים.

הקידושין הנם מעשה הטעון משמעויות של קדושה והפיכת התא המשפחתי לכעיין הקדש. הגדרה זו ממלאת תוכן את חיי הזוג, ובו בזמן מטילה על בני הזוג התחייבויות לא מעטות.

למשל אין דין הקידושין כשותפות אשר ניתן לפרק אותה ביוזמתו של צד אחד. האשה אינה יכולה להיות משוחררת מהקידושין אלא על ידי גט הנכתב מדעתו של הבעל. ואם אבד הבעל את שפיות דעתו האשה נותרת עגונה.

איסורי ניאוף אינם פגיעה רק בבן הזוג אלא גם בקב"ה. ולכן אם נבעלה האשה ברצונה לאחר, אסור לבני הזוג להמשיך בחייהם המשותפים, אף אם שניהם מעוניינים בכך.

בימינו יש זוגות רבים אשר אינם מעוניינים בכל המשמעויות הללו, ורוצים לחיות במסגרת זוגית הנתפסת על ידם כשותפות של שני אנשים אשר כל אחד יכול לפרק אותה בשעה שירצה. גם חובת הנאמנות בין בני הזוג נתפסת בעיניהם כדבר התלוי ברצונם של השותפים לקשר.

באופן כללי אין הם מעוניינים להכנס למערכת ההתחייבויות אשר התורה מטילה על הנישאים כדת משה וישראל. ניתן אולי לקרא לגישה זו בשם "רוב הזמן את אשת".

ברצוני לשאול את פוסקי הדור האם אין מקום למנוע מזוגות שכאלו להנשא כדת משה וישראל. הסיבות לכך הם שתיים, עקרונית ומעשית.

הסיבה העקרונית:

כל הסכם הנעשה בין שני צדדים דורש גמירות דעת. ברגע שאדם חתם על חוזה אף על פי שלא קרא את כולו אנו מניחים שיש הסכמה לכל מה שכתוב בחוזה. חלק מן הנישאים אינם מבינים כלל מהם ההתחייבויות שהם נטלו על עצמם, ולעיתים ניתן להעריך, שאם היו מבינים את הענין, לא היו מסכימים לכל ההתחייבויות הגלומות בו.

גם אם אין מקום לפסול קידושין על רקע דברים אלו, הרי יצירת ניגוד בין כוונות הצדדים לבין המצב שהקידושין יצרו, מוליד שקר פנימי בתוך המערכת.

הסיבה המעשית :

סביר להניח שאורח חיי הזוגות הללו יתאים לתפיסתם. כך יתכן שחלק ממעשיהם הנם על פי ההלכה איסורים חמורים של אשת איש ועלול להיווצר מצב בו ילדיהם יוגדרו ממזרים אלמלא השאנו אותם כדת משה וישראל, שהרי היו פנויים והאיסור של פנוי הבא על הפנויה, אינו חמור כאיסור אשת איש. כמו כן, בני זוג פרודים שלא התגרשו חשים שכל אחד רשאי לפתח מערכת יחסים חדשה, אולם מבחינה הלכתית הדבר הוא איסור חמור של אשת איש, ואם יולדו ילדים לאשה בתקופה זו הרי הם ממזרים.

לכן יש מקום לבדוק האם לא כדאי לפני הקידושין להסביר לכל זוג מהם ההתחייבויות אשר הם נוטלים על עצמם בקידושין. להבהיר את עובדת היות הנישואין ברית אשר יש בה שלשה שותפים. לבאר את המשמעות של הקדושה שבנישואין לא רק במילים יפות אלא גם במושגים של התחייבויות, וסנקציות חמורות.

במידה ובני הזוג יחליטו כי מערכת זו אינה תואמת את תפיסתם, עלינו להמנע מלהשיאם כדת משה וישראל. שאם לא כן עלול מסדר הקידושין להכשיל את הזוג באיסורים חמורים מאוד.

לדעתי יש מקום לחשוב על יצירת *חוזה לזוגיות משותפת*. בחוזה זה יפורטו זכויותיהם הקניניות של בני הזוג, וכן זכויותיהם של הילדים המשותפים. חוזה זה יכיל סעיף המבהיר שאין כאן כוונה ליצור קידושין כדת משה וישראל, ואין אלו נישואין במובן המסורתי של המלה, ואין כאן אלא שותפות בין שני צדדים, אשר אינה גוררת אחריה שום מחויבות מעבר למפורט בחוזה.

באופן זה גם הפוסקים המחייבים גט את הנישאים בנישואים אזרחיים, יודו שחוזה מעין זה אינו מחייב גט.

חוזה כזה יקנה לבני הזוג אפשרות להנות מהטבות הניתנות לזוגות צעירים. ואם, בשלב מאוחר יותר הם יעדיפו להתקדש כדת משה וישראל הם יוכלו לעשות זאת.

השאלה שוודאי תשאל היא האם אין כאן מסייע לדבר עבירה.

נחלקו הפוסקים מהו האיסור, והאם יש איסור בחיים משותפים וקבועים ללא חופה וקידושין, (עיין באוצר הפוסקים ... המביא חמש זועות בעניין). לדעתי ניתן לסמוך בעניין זה על דעת המקילים, כיוון שאין חוזה זה יוצר מצב אלא רק מגדיר אותו באופן משפטי. וכן העבירות הנובעות מהתעלמות מהמצב, הם חמורות עשרת מונים.